

YURAK ISHEMIK KASALLIGI

Parpiboyeva Sayyora Rasuljon qizi

Farg'ona Jamoat Salomatligi tibbiyot instituti 4-bosqich talabasi

Annotatsiya: Asosan ateroskleroz sababli kelib chiqadigan Yurak ishemik kasalligi (YuIK) butun dunyoda kasallanish va o'limning yetakchi sabablaridan biri hisoblanadi. Bu holat koronar arteriyalarning torayishi yoki tiqilib qolishi natijasida miokardga qon oqimining kamayishi tufayli yuzaga keladi. Gipertoniya, giperlipidemiya, qandli diabet, chekish va boshqa xavf omillari YuIKning rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Kasallikning klinik ko'rinishlari barqaror stenokardiyadan to o'tkir miokard infarktiga qadar turlicha bo'lib, bu holat profilaktik choralarni talab etadi

Kalit so'zlar: Yurak ishemik kasalligi (YUIK), ateroskleroz, miokard infarkt, Elektrokardiografiya (EKG), Koronar angiografiya

KIRISH

Yurak ishemik kasalligi asosan koronar arteriyalarda aterosklerotik o'zgarishlar tufayli miokardning qon bilan ta'minlanishning pasayishi bilan tavsiflanadi. Bu holat zo'riqish stenokardiyasi yoki o'tkir miokard infarkti (O'MI) ko'rinishida namoyon bo'ladi.

Patofiziologiya

YUIK asosan aterosklerozdan keyin kelib chiqadi, bu progressiv kasallik bo'lib, unda lipidlar, yallig'lanish hujayralari va fibroz to'qimalardan iborat pilakchalar arterial devorda to'planadi. Koronar arteriyalarning torayishi, ayniqsa miokardning kislorodga bo'lgan talabining oshishi bilan namoyon bo'ladi

Xavf omillari

O'zgartirilishi mumkin bo'lgan va o'zgartirilmaydigan asosiy xavf omillari quyidagilardan iborat:

- O'zgaruvchan: gipertoniya, giperlipidemiya, chekish, qandli diabet, semirish, jismoniy harakatsizlik va nosog'lom ovqatlanish.
- O'zgartirilmaydigan: yoshi, jinsi va oilaviy anamnezi.

Klinikasi

YuIK bilan og'riqan bemorlarda quyidagilar bo'lishi mumkin:

- Stabil stenokardiya: zo'riqish paytida ko'krak qafasidagi og'riqni taxmin qilish mumkin.
- Turg'un bo'lmagan stenokardiya: tinch holatda ko'krak qafasidagi og'riqning kuchayishi.
- Miokard infarkti: Ko'krak qafasida uzoq davom etadigan og'riq, terlash, ko'ngil aynishi va es-hushning yo'qolishi bilan tavsiflanadi

Diagnostika

Tashxislash klinik baholash va diagnostik testlashning kombinatsiyasini o'z ichiga oladi:

- Elektrokardiografiya (EKG): Ishemik o'zgarishlar va aritmiyalarni aniqlaydi.
- Stress testi: Jismoniy zo'riqish paytida yurak faoliyatini baholaydi.
- Ultratovush: exokardiografiya, miokardning perfuzion tomografiyasi va koronar angiografiya koronar arteriyalarning zararlanishini vizualizatsiya qilishga yordam beradi.

Davolash

• Hayot tarzini o'zgartirish: parhezni, chekishni to'xtatish va muntazam ravishda mashq qilish.

• Dori vositalari:
• Antiagregantlar: tromb hosil bo'lishini oldini olish uchun aspirin va P2Y12 ingibitorlari.

- Statinlar: dislipidemiyaning boshqarish va pilakchalarni barqarorlashtirish uchun.
- Beta-blokatorlar: miokardning kislorodga bo'lgan talabini kamaytirish uchun.
- Nitratlar: stenokardiyaning simptomatik bartaraf etish uchun.
- Intervension protseduralar:

• Stent qo'yish bilan angioplastika.

Profilaktika

Birlamchi va ikkilamchi profilaktika strategiyalari muhim ahamiyatga ega:

• Birlamchi profilaktika: sog'lom odamlarda hayot tarzini o'zgartirish va xavf omillarini boshqarishga e'tibor qaratadi.

• Ikkilamchi profilaktika: Xavf omillarini agressiv boshqarish va YUIK bilan og'rigan bemorlarda reabilitatsiyani o'z ichiga oladi

Xulosa

Yurak ishemik kasalligi (YUIK) jiddiy kasallanish va o'lim ko'rsatkichlariga hissa qo'shadigan global sog'liqni saqlash muammosi bo'lib qolmoqda. Uning ateroskleroz bilan bog'liq murakkab patofiziologiyasini tushunish samarali profilaktika va boshqarish uchun juda muhimdir. Gipertoniya, giperlipidemiya va sog'lom turmush tarzini tanlash va asosiy xavf omillarini aniqlash va o'zgartirish YuIK bilan kasallanish va rivojlanishini kamaytirishda muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. A. Gadayev, M.Sh.Karimov, X.S.Ahmedov .,Ichki kasalliklar propedivtikasi T.,2012
2. M.M. Xaqberdiyev., Patfizalogiya, T.,2019
3. First Aid for the Usmle Step 1 2021
4. Wikipedia www.com